

NOVA PRAVA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Gradišče št. 7. — Telefon št. 77.

NARODNO-SOCIJALISTIČNI TEDNIK

Marčnina: 4 Din., za izozemstvo
6 Din. na mesec. Izhaja ob sobotah.

Dr. Ivo Politeo, Zagreb.

Kedaj bo konec draginje?

Ko nas je za časa vojne tlačila draginja, smo se tolažili, da jo bo mir prenal. Prenehala je vojna, prišel je mir, ali draginja je še večja!

Tedaj smo opazili, da nam dinar, oziroma krona pada, pa smo temu padanju valute pripisovali naraščanje draginje. Toda dinar se, zlasti v zadnjem času, očitno popravlja ali vsaj stabilizira, draginja pa ne samo da ne ponehuje, še celo narašča!

Govorili smo še: **slaba je žetev**, ni dovolj hrane, ni izvoza, zato je vse drago. Ali glejte, letos priznava celo samo ministrstvo, da obeta biti žetev najboljša, kar jih je bilo po vojni, pa vendar draginja, kot da je pobesnela!

Kapitalisti so kričali: delavci so nenasični, njihove visoke plače in gibanja škodijo produkciji in dvigajo draginjo. Ali glejte, ravno v zadnjem letu izgleda, kot da bi ne bilo delavskih pokretov, stavke so redke, plače se sučejo v istih mejah, vendar cene skačejo vedno višje v višino!

Pa kaj je, zlodja, vzrok vsej tej neznosni draginji?!

Je več vzrokov draginje, ker se noben velik pojav ne da izvajati iz enega samega vzroka, ali, naj se mučimo s tem vprašanjem, kolikor hočemo, ne bomo ga mogli rešiti drugače, kakor da se postavimo na podlago socijalistične vede. In ni ga morda prikladnejšega predmeta, kot je ravno raziskavanje vzroka draginje, da se dokaže opravičenost socijalizma. To je tako jasno, da se kapitalisti boje ravno te jasnosti ter jo skušajo skaliti in skriti z nekaterimi kompliciranimi lažmi in pretvezami.

Predvsem, kaj pa je to — draginja? Se li more govoriti o draginji za ves narod, za vso državo? Ne! — Draginja ni absoluten, marveč relativen pojem. O Nemčiji trde, da je tam tako drago, da danes družina ne more primerno živeti niti z dvema milijonoma mark mesečnih dohodkov. Pa vendar je v tej dragi Nemčiji dovolj ljudi, ki ne občutijo draginje, katerim ni nič predrago in ki bodo imeli tudi pri najglobljem padcu nemške marke še vedno toliko dohodkov, da bodo mogli razkošno živeti. Tako moremo tudi naše ljudstvo razdeliti v ljudi, ki jim je vseeno, če stane kilogram mesa 15 ali 30 ali 60 D, ker ga bodo mogli vedno enako lahko kupiti, in v ljudi, ki jim je le zato vseeno, da stane meso 15 ali 60 Din, ker ga ne bi mogli kupiti niti tedaj, če bi stalo 40 D. V istem narodu, v isti državi torej, je nekaterim vse drago, a drugim zopet ni nič drago; eni imajo premalo tudi za siromašno življenje, a drugi preveč, da uživajo v razkošju.

Pa kdo so ti, ki imajo vsega, in kdo ti, ki nimajo nič ali premalo? Značilno je, da ti, ki največ delajo, ki se z delom naravnost mučijo, da žive ti v pomanjkanju, da pa se pri tem onim, ki imajo lažje delo, nudi možnost uživanja. Ne velja to sicer obče, ker je nekaj, čeprav malo, bogatašev, ki mnogo delajo, kakor je tudi nekaj — zopet malo — ljudi, ki nič ne delajo in zato nič nimajo. Ali pri vsem priznanju teh izjem je vendar gotovo, da je mnogo, mnogo večje število siromakov, ki se pote pri delu, kot bogatinov, ki marljivo delajo, ter da vsekakor niti najmarljivejši bogataš ne prekaša v delu srednjega siromašnega delavca. Nepravilno razmerje, krivica torej, vsekakor obstoja. In to je ravno, kar uči socijalizem in obsoja, da so namreč dohodki dela nepravilno razdeljeni, in dokler bo trajala ta krivična razdelitev, bomo imeli bogatine in siromake, imeli bomo draginjo, ali bolje rečeno ljudi, ki jim je drago in ljudi, ki

ne občutijo draginje. Socijalizem torej, kateri stremi za takim družabnim redom, ki ne bo imel krivične razdelitve dela, omogočuje tudi odpravo draginje. Zato zamore samo socijalizem odstraniti draginjo.

Z drugimi besedami bi se dal ta socijalistični nauk označiti sledeče: Delo naj bo merilo dohodkov ali razdelitve plodov dela. Toda delo ne upravičuje samo prejetanja dohodkov, delo je tudi izvor in temelj bogastva. Iz ničesar ne more nič postati, iz ničesar ne nastajajo bogastva. Pa tudi iz kapitala samega ne more nastati kaj koristnega. Če imate pred seboj še tako rodovitno zemljo ali najbolje surovine — vse to predstavlja kapital — ne boste imeli od njih koristi, niti ž njimi pridobili bogastva, dokler ne boste zemlje obdelovali ter surovin predelali, t. j., dokler ne boste delali. Delo torej vstvarja bogastvo. Radi tega bo narod tem bogatejši, čim več bo delal. To pa ne pomeni, da bi morali samo nekateri izmed ljudstva delati po 24 ur na dan, temveč se pravi s tem, da bi morali v narodu delati vsi, prav vsi, pa čeprav zmerno. Pri takem splošnem, pravilno porazdeljenem in na res potrebne predmete omejenem delu, bi mogla biti bogata cela država, vse ljudstvo imeti, kar mu treba, ter bi mogel — pri pravični razdelitvi donosa iz dela — vsakdo zadovoljiti svoje pametne potrebe. Z drugimi besedami: tedaj bi ne bilo draginje. Ali ravno zato, ker danes še ni tako, ravno zato vlada draginja.

Poglejte samo okoli sebe, pa boste videli, koliko ljudi ne dela, ali vsaj malo dela. A kar je značilno in važno, danes vam dela mnogo manj ljudi, kot pred vojno. Se je važno tudi to, da je dosti ljudi, ki se bavijo z neproduktivnim delom. N. pr. tihotapec in verižnik delata, ali njuno delo ni produktivno; to je le slepljenje, to je delo v svrhu, da se prenese denar iz več žepov v tihotapec ali verižnikov žep. Trgovina je brez dvoma potrebna in koristna veja narodnega gospodarstva, toda v pametnih mejah. Danes se bavi mnogo večje število ljudi s trgovino, kot je to potrebno in kakor je to bilo pred vojno.

Če greste danes k trgovcu, obrtniku, fabrikantu ali sličnim slojem, da kaj kupite ali daste napraviti, morate vse zelo drago plačati. Pa kaj pomeni to »drago«? Pomeni, da plačate preveč v primeri s svojimi lastnimi dohodki, pa tudi več, kot dotičnega ta predmet stane. Kalkulirajte danes, koliko stane trgovca ali obrtnika njegovo blago, pa se boste — pri častnih izjemah — prepričali, da mu preostane še precej veliko, ko je odračunal svoje stroške, režijo itd. Odtod tudi naglo bogastvo teh slojev, ki pred vojno niso tako bogateli. Jasno je, da gre to, kar predrago računajo, na račun nekoga tretjega. In ti tretji so delavci, javni ter zvečine tudi privatni nameščenci, delavci na železnici, v rudnikih, v tovarnah, na polju itd. — Je nekaj poštenih trgovcev, producentov itd., ki uvidevajo, da se njihovo blago predrago prodaja in bi ga hoteli prodajati ceneje, ali ne morejo, ker bi to značilo le kapljo v morje draginje, oziroma bi z njihovim poštenim delom drugi špekulirali. Ta sistem jih sili, da se podvržejo drugim.

Da vse ponovim: 1. Dejstvo je, da del državljanov vobče nič ne dela ali se bavi z neproduktivnim poslom, vsled česar se proizvajanje bogastva v državi sami manje, kot bi moglo biti. (Prisiljeni smo torej, da jemljemo iz druge države. To zelo važno dejstvo o importu in pasivni trgovski bilanci bi zaslužilo posebno razpravo.) 2. Pravi in produktivni delavci dobivajo jako malo za svoje delo, a na njihov račun žive oni, ki ali nič, ali premalo ali neproduktivno delajo. Seveda imamo pri vsem tem izjeme, toda izjeme potrjujejo pravilo. Torej: ni niti pravične razdelitve dela, niti pravične razdelitve dohodkov ali dobrin.

Ta način dela ali brezdelja, ta način razdelitve dohodkov in dobrin ni pravičen, ni socijalističen, toda dokler obstoja, ne preneha tudi draginja. Socijalizem obsoja ta kapitalistični način in ga hoče zamenjati z drugim: socijalističnim. Edino socijalizem ukine draginjo.

Pa bodo rekli: To je vse teorija, a od teorij nimamo nikakih koristi. Toda jaz trdim: Res je, da od teorij nimamo nikakih koristi, toda samo takrat ne, če so lažnjive ali če se jih ne potrudimo uporabiti v življenju. In v resnici, kapitalistične teorije, s katerimi nas vedno pitajo in slepe, so lažnjive in zato nam gre tako slabo. Nasprotno so socijalistične teorije resnične; vendar socijalisti se zanje niso brigali ali so pa vedno izbrali slaba sredstva za to, da jih udeležijo v življenju. Če bomo širili resnične teorije ter zanje delali, bomo imeli od njih koristi in edino tako je mogoče, da nam pojde dobro. Moramo si biti svesti, da je teorija, ki smo jo gori obrazložili, resnična, da je ta nauk izvzet iz življenja in da mora ravno radi tega veljati.

Ali zakaj sem napisal ravno danes to teorijo, ki v ostalem ni nič novega in ki pripada že davno socijalistični vedi? Zato, ker je mnogi ne poznajo ali nanjo pozabljajo, ker se dajo zavajati od kapitalističnih časopisov, govorov in knjig. Napisal pa sem jo tudi zato, ker je eden od naših tovarišev, sicer dober in čistan narodni socijalist, nedavno zahteval od stranke, da skliče javni shod proti draginji, in to čim preje. No, če obstoja vzrok draginje — kakor sem malo preje obrazložil — v kapitalistični družbi in edino radikalno zdravilo v socijalistični družbi ali vsaj v družbi s socijalističnimi tendencami, potem je jasno, da nam taki shodi in njihove resolucije ne morejo nič ali jako malo odpomoči. Pomagali bi samo tedaj, če bi se jim posrečilo vreči kapitalistično vladno in kapitalistični red; sigurno si pa nikdo ne domišlja, da bi bilo to mogoče doseči s kakim shodom ali resolucijo. Za to je treba složne, organizirane akcije mas, treba je vstranega, treznega dela, takega kot ga uči in zahteva stranka narodnih socijalstov — potem pridemo do trajnejših uspehov. Shodi morejo v toliko koristiti, da privedemo delavce in vse one, ki trpe, k zavesti o resničnosti socijalizma, o potrebi dela v politični stranki, o neumnosti presodka, da se s politiko ne more ničesar doseči. S shodom je mogoče — priznam — tudi to doseči; da trgovci začasno znižajo cene ali da vlada kaj ukrene proti oderuštvi — vse to so mali popusti, male koristi, ki jih je mogoče doseči v obstoječi kapitalistični družbi. Kajti ta družba, ti, ki imajo oblast v družbi in v državi, nikdar ne bodo pripustili, da se jim trajno izpodkopljuje temelji. Naredili bodo tu in tam nekaj, samo da se začasno pomire mase ter da se zamažejo oči — v glavnem pa bo ostalo pri tem sistemu, ki omogoča izrabljanje vseh poštenih delavcev v korist kapitalistov.

V kapitalistični družbi je mogoče draginjo samo ublažiti, ne pa odstraniti. Pri današnji naši kapitalistični vladi se ne da niti ublažiti, ker je vlada vrhu tega nesposobna in koruptna (spomnimo se samo liš, ki jih je kupil Pašičev sin v Berlinu, Omnium Serbe, imetje Belje in Topčider ter vseh velikih afer). Toda nesposobna je tudi opozicija, ki jo ima danes vlada srečo

imeti, Korošec, Radić in kakor se vse imenujejo ti slavni opozicionalci, ki so dobili glasove in mandate, pa niso izpolnili niti enega od obetov, na podlagi katerih so si pridobili zaupanje volilcev. Nečemo tu preiskovati, leži li vzrok njihovih neuspehov v tem, da so tudi sami kapitalistično navdahnjeni in v svojem bistvu isto, kar so radikali (in demokrati), ali v čem drugem. Eno je gotovo: da gre ljudstvu enako slabo, če ne še huje, da torej ta opozicija, kakor tudi vlada nista izpolnila svoje dolžnosti in svojih občan.

Če hočemo torej draginjo vsaj ublažiti, moramo kot nar. socijalisti delati na to, da odstranimo današnjo vladno ali da ji damo vsaj drugo, sposobnejšo, bolj odkritosrčno, taktično opozicijo. Če pa hočemo odstraniti draginjo, moramo uvesti povsem socijalizem. Prvi cilj je bližji, drugi dalji. Prvega bi mogli pri vstrajnem delu in agitaciji doseči še to leto — če bomo namreč imeli na jemanju volitve — a drugega...? Nismo demagogi, da bi nekaj obetali, kar leži z ozirom na čas še v negotovosti. Toda gotovo je, da to nekoč pride, in sicer tem preje, čim vestneje, poštenjeje in požrtvovalneje bomo delali v duhu nar. nega socijalizma in v stranki, ki predstavlja organizirano akcijo v svrhu, da se ta duh razširi v našem javnem življenju.

Politične vesti.

Notranje-politični položaj.

Na seji Radićeve stranke je bil sprejet sklep, da se hrvatsko narodno zastopstvo noče in ne more več niti razgovarjati o sporazumu z današnjo Pašičevo radikalno vladno in vsled tega ne obstoji niti ona obveza, po kateri se zagrebški protokol od 13. junija ne sme objaviti brez njene privolitve. Na seji svoje stranke je Radić poročal, da so predpriprave za volitve izdelane do najmanjših podrobnosti. Če bi bile razpisane danes volitve, že stranka lahko vložiti jutri kandidatne liste. V kratkem prične Radićeva stranka izdajati tednike v nemškem in madžarskem in pozneje tudi v srbskem jeziku. Radić je nadalje zatrjeval, da imajo Hrvati za svoja prizadevanja zaslonbo v vseh evropskih državah, od koder pričakujejo tudi pomoč. Radić pravi, da so sicer pretrgane vse vezi s srbsko vladno v Beogradu, ne pa s srbskim narodom, kateremu so danes Hrvati že mnogo bližji, kot kedaj preje.

V zakonodajnem odboru se razpravlja o uradniškem zakonu in je pričakovati, da bo razprava kmalu končana. Zakonodajni odbor bo svoje poročilo predložil prihodnji teden narodni skupščini, kjer pride že pri prvi seji na dnevni red. V odboru je bilo sprejeto zloglasno določilo, da državni nameščenc ne more postati oseba, ki javno izpoveduje načelo proti obstoječi državni obliki ali pa načela proti pravni izpremembi državnega reda. Obenem z uradniškim zakonom bo nar. skupščina razpravljala tudi o zakonu o ustrojstvu vojske.

Položaj klerikalcev. S trenutkom, ko se je odločila radikalna vlada za najostrejši boj proti Radiću, so prišli klerikalci v situacijo, iz katere ne vedo pravega izhoda. V svojem časopisju ubirajo sicer zelo glasne in odločne strune proti radikalom, dočim so pa v Beogradu prav pohlevne ovčice. Vse stremenje klerikalcev v Beogradu gre za tem, da izsilijo od vlade kolikor mogoče veliko strankarskih koncesij.

Radikalci in »Orjuna«. »Jutranje novosti« prinašajo v 127. številki oster članek proti »Orjuni«, kjer pravijo med drugim: »Orjuna se je razkrinkala kot bojna organizacija propadle policajde-

mokracije. Dokler je bila res nacionalna organizacija brez strankarskih tendenc, tako dolgo smo ji priznawali. Od danes naprej vemo, s kom imamo opravka. Iz pozitivnih virov vemo, da odlagajo demokrati prvaki svoje napade proti NRS v Orjuni, nato pa ponatiskuje vse te pamflete glasilo na Miklošičevi cesti. — S to objavo v »Jutranjih novostih« so se sedaj vse stranke v Sloveniji izjavile (seveda izvzemši JDS), da je »Orjuna« demokratična bojna organizacija, ki si popolnoma neopravičeno nadeva vsenarodno krinko. Upamo, da je sedaj tudi vsem lahko-vernežem dovolj dokazov, kaj je »Orjuna«.

Svetovni pregled.

MALA ANTANTA.

Sklicana je konferenca male antante in Poljske v rumunskem kraljevem letovišču Sinaji. Kolikor je znano, se bo na konferenci razpravljalo predvsem o vstopu Poljske v zvezo držav male antante. Pričakovati je, da se v Sinaji sklene zavezna pogodba s Poljsko, ki bo imela v prvi vrsti miroljuben in defenziven značaj. Dalje bo konferenca v Sinaji razpravljala tudi o vstopu Grške v zvezo male antante, o zunanji politiki glede Madžarske in o priznanju sedanje bolgarske vlade.

BOLGARIJA.

Stališče revolucionarne vlade Cankova ni ravno najbolj rožnato. Zadnji čas so pričeli vladi delati največje preglavice komunisti, ki so razvili agitacijo za razglasitev sovjetske republike. Komunisti dobivajo denar za svojo propagando iz Rusije. Vlada se je proti komunističnemu puču zavarovala z obširnimi vojaškimi pripravami. — Kakor se poroča, bo mala antanta priznala vlado Cankova. — Od prejšnjega režima obsojeni ministri Malinov, Danev in Jablonoski so bili izpuščeni iz zaporov in so prispeli v Sofijo, kjer so jih velike množice ljudstva navdušeno pozdravljale.

FRANCIJA.

Kakor znano, se je Nemčija hotela odtegniti reparacijskim obveznostim, oz. doseči vsaj izdatne olajšave. Francija je pa brezpogojno vztrajala na točni izvedbi mirovni pogodbe in na oklevanju Nemčije odgovorila z zasedbo Poruhra. Nemčija je nato stavila predloge za rešitev spora, katerih pa Francija noče sprejeti. Sedaj je nastala ljuta borba med Francijo in Nemčijo in kakor vsa znamenja kažejo, bo končno vendarle morala Francija nekoliko popustiti in to prav posebno zato, ker se Anglija ne pridružuje več vsem francoskim zahtevam. Nemčija je v Poruhru organizirala pasivni odpor proti francoskim okupacijskim četam, četudi zahrbtni, a uspešen boj, ki dela Francozom največje preglavice. Poincaré je izjavil, da bi bila Francija pripravljena znižati nemške obveznosti, kakor hitro preneha Nemčija s pasivnim odporom. V nasprotnem slučaju pa od Francije ni pričakovati, da bi stopila z Nemčijo sploh v kak razgovor. In to navzlic pritisku

Anglije, ali celo intervenciji Vatikana. Angleška vlada se zelo trudi da pomiri Francijo. V to svrhu je poslala noto v Pariz, na katero bo odgovorila Francija skupno z Belgijo v prihodnjih dneh. — Pričakovati je, da pride kmalu do sporazuma, Tembolj, ker je Francija pripravljena, znižati reparacije na 31 milijard zlatih mark, od katerih bi dobila Francija 26, Belgija 5 milijard. — Francoška poslanska zbornica in senat sta z večino glasov sprejela proračun za leto 1923 in 1924. S tem glasovanjem je dobil tudi ministrski predsednik Poincaré za svojo poruhersko politiko popolno zaupnico.

NEMČIJA.

Zadnje mesce vsa politična in gospodarska javnost s strahom zasleduje strahoviti padec nemške marke. Na Angleškem se oglašajo glasovi, da pomeni padec marke ne le za Nemčijo, ampak za celo Evropo veliko preizkušnjo, ki jo bo težko preboleti. Stališče nemške vlade k padcu marke je to-le: Nemška marka pada dnevno, ogromne množine papirnatega denarja preplavljajo trg in kdo more pričakovati, da bi Nemčija pri tem padanju svoje denarne moči, še mogla misliti na odplačevanje reparacij?! Nemčijo je treba zato pustiti pri miru in počakati trenutka, da se bo zopet gospodarsko dvignila. Še le takrat bo lahko zadostila reparacijskim obveznostim, preje pa ne, ker se ne bo noben narod na svetu sam uničeval. — To stališče nemške vlade pa ne bo vzdržljivo. Bogastvo dežele je popolnoma neodvisno od kurza denarnih sredstev. Bogastvo Nemčije obstoji v njeni zemlji, tovarnah in prebivalstvu. Naj marka še tako pada, ne ena tovarna, stroj ali rudokop s tem še ni izgubil na svoji vrednosti. Nasprotno, v Nemčiji je opaziti, da se javne naprave vsaki dan množijo in večajo. Z zunanjim učinkom padca nemške marke se gotovo Nemčija ne bo izognila plačilu obveznosti, ki ji jih narokujejo mirovne pogodbe.

ANGLIJA.

Na konferenci Labour-party je bila predložena resolucija, ki se je izrekla proti monarhični državni obliki. Z veliko večino je pa bila resolucija odklonjena in se ni pripustila o njej debata.

Poročila z dežele.

† Franjo Štor.

Smrtna kosa nam je pograbila iz naših vrst enega izmed najstarejših, najagilnejših in najzvestejših boriteljev za idejo narodnega socializma, nepozabnega tov. Franjo Štor, posestnika in čevljarkega mojstra v Šoštanj. Rajnik tovariš je bil med ustanovitelji in prvobojevniki naše krajevne organizacije v Šoštanju ter od l. 1921 do l. 1922 njen predsednik, pozneje pa njen podpredsednik do svoje smrti. Rojen je bil l. 1872. v prijaznem trgu Braslovče v prelepi Savinjski dolini ter se je pred 25. leti preselil v Šoštanj kot čevljarški

mojster, kjer je svojo obrt s pridnostjo, delavnostjo in podjetnostjo dvignil na jako visoko stopnjo iz popolnoma skromnih začetkov. Dokler je bila občina Šoštanj v slovenskih rokah, je opravljal poleg svoje obrti službo občinskega redarja; ko so pa pozneje zagospodovali na občini Nemci, so ga spodili in ga preganjali. Kljub temu ni klonil svojega tilnika, ampak ostal zavezen Slovenec ter povsod neustrašeno nastopal proti Šoštanskim nemčurjem. Po prevratu je bil izvoljen kot zastopnik NSS na zadružni slovenski listi v občinski odbor in v občinski svet, kjer je vedno nastopal za koristi slovenskega delovnega ljudstva. Stanovski tovariši so ga izvolili za podpredsednika obrtne zadruge in blagajnika obrtne posojilnice. Njegov pogreb, ki se je vršil v soboto 23. junija, je pokazal pač najlepše, kako priljubljen je bil naš dragi Franjo. Nbroj gasilnih društev iz sosednjih krajev, Sokol, Obrtno društvo in velika množica prebivalstva je spremila na zadnji poti našega nepozabnega tovariša.

Dragi Franjo! Solze so me polile in srce se mi je krčilo, ko sem se vozil včeraj mimo pokopališča v Družmirju in zagledal Tvoj sveži grob. Spomnil sem se, kake načrte sva skupaj kovala za bodočnost NSS in si drug drugemu krepila moči za nadaljnji boj za pravice jugoslovanskega delovnega ljudstva. Mrtev si in šel si tja, kjer so vsi enaki, premlad, prezgodaj, in zapustil si nas same! Toda počivaj v miru, kajti zapustil si nam sinova, značajna, katerima si svoje ideje globoko vcepil v srce; in ta dva spoštujeta svojega očeta in njegov spomin.

Spavaj sladko, dragi Franjo, v domači zemlji, katero si tako ljubil in na svidenje nad zvezdami!

Celje, dne 27. junija 1923.

Rudolf Dobovišek.

Op. uredn.: Zakasnelo, ker je izšla zadnja številka predčasno.

Celje. Umril je v Celju dne 28. junija t. l. po daljši bolezni g. R. Dečman, kanclist tuk. okr. glavarstva. Pokojnik je bil marljiv in vesten uradnik — navdušen lovec ter kot tak v lovskih krogih širom znan, agilen član požarne brambe Gaberje pri Celju ter zvor skrbnega družinskega očeta. Bil je naš Dečman zaveden, vnet, iskren in ljubezniv stanovski tovariš ter je kot tak užival spoštovanje pri vseh, ki so ga poznali. — Dragi Dečman, lepega solnčnega popoldne smo Te spremljali k zadnjemu počitku. Ob svitu gorečih bakel, v odmevih lovskih strelcov, ko Ti je pel lovski rog zadnji pesem, si se vrnil tja, od koder si prišel. Počivaj mirno, dragi tovariš, bodi Ti ohranjen lep spomin! Težko prizadeti rodbini naše sožalje!

Zopet kavanje. Kakor se sliši oziroma kakor posnamemo iz »Napreja«, je predsednik socialno-demokratske stranke — Bernotove frakcije — Fr. Koren odložil svojo funkcijo. »Naprej« mu sedaj očita nekak absolutizem ter namiguje, da je hotel stopati po poti Kristanov e tutti quanti ter stremel za tem, da bi postal predsednik združenih internacionalnih frakcij Jugoslavije. Čudno in značilno je to vedno prek-

ljanje in cepjenje v naši dični internacionalni. — Ni čuda, da radi tega delovno ljudstvo trpi. Jugoslovanski delavci, kedaj boste izpregledali nesmiselno sebično ozadje raznih marksističnih voditeljev, poženite jih tja, kamor spadajo, sami pa stvorite enotno fronto celokupnega jugoslovanskega delovnega ljudstva.

Polzela. Nekaj časa že opazujem delovanje tukajšnje podružnice NSSZ. Nad vse me veseli, da je pregnala svojo zaspanost med tukajšnjimi delavci. Delavstvo se sedaj zaveda »da sloga jači, nesloga tlačí«, ter je začelo jačiti svoje sile s tem, da si je osnovalo strokovno organizacijo in se pod njenim okriljem zbira v skupno fronto, da ob svojem času nastopi proti nenasitnemu kapitalistu. Delavstvo je dolgo molče prenašalo gorje, ki ga tlačí, in zdelo se mi je podobno mrtvemu stroju, ki neobčutno dela, dela, da si polni kapitalist svoje žepe. Toda naenkrat je posijalo solnce od št. Pavla sem. Njegovi žarki javljajo, da je dovolj tlačanskega suženjstva in da se lahko delavstvo dvigne in ustane. In delavstvo je dvignilo glave, ter se zbralo pod skupno zastavo, da si pod njo pridobi pravice, ki mu gredo, in da si ustvari boljše in lepše življenje. — Gledam, kako zavestno se zbirajo delavci pod okriljem svoje nove organizacije. Vedno več jih je. Zavednost, da so sinovi slovenskega naroda se jim vrača in pripravljajo se na boj. Sotrpini, delavci, neustrašeno naprej! Vsi za enega, eden za vse; sloga jači, nesloga tlačí! — Delavski prijatelj.

Iz stranke.

Načelstvo NSS sklicuje v smislu organizacijskega reda ustanovno konferenco okrožne organizacije NSS v Kočevju, ki se bo vršila v nedeljo, 8. julija 1923 ob pol 11. uri dopoldne v gostilni pri Beljanu s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo pripravljalnega odbora. 2. Poročilo zastopnika strankinega načelstva iz Ljubljane. 3. Volitev okrožnega odbora. 4. Slučajnosti. Vabimo vse naše tovariše zaupnike iz kočevskega okrožja, da se udeležijo ustanovne konference, ki bo za razvoj naše organizacije v kočevskem okrožju velikega pomena. Kdor ni bil pismeno povabljen, naj pride na podlagi tega vabila. Ničče naj ne izostane, komur je pri srcu napredek narodnega socializma!

Strokovni vestnik.

Boj za obstanek in kruh.

Jeseniško delavstvo je v boju za svoj obstanek in kruh. Ker je borba ljuta, se nam zdi potrebno, da izpregovorimo o njej nekoliko besed. Delavec, ki pošteno dela od zore do mraka, ne dela za luksuz, temveč dela za potrebo in za svoj življenjski obstanek. In delavec, ki dela v današnjih časih edino le za košček kruha, pač stremi za tem, da ne bi bil ta grižljaj kruha pregrenak, kajti grenak je itak že sam po sebi. Kapitalistična družba zopet stremi za tem, da reže delavstvu čim grenkejši kruh. Tudi KID je zašla na pot teh nenasnih kapitalističnih pijavk, ki poznajo edino le geslo: vse za svoj žep! KID ima na jeziku vse polno obljub, a de-

F. A. Mignet:

19. nadalj.

Zgodovina francoske revolucije.

1789—1814.

Od noči 4. avgusta do 6. oktobra 1789.

Necker in ministrstvo sta tudi imela svojo stranko. Ta pa ni bila tako številna kot ona, ker je predstavljala zmerno strujo. Francija je bila takrat razdeljena v privilegirance, ki so bili revoluciji protivni, in v može iz ljudstva, ki so bili popolnoma zanjo. Med tema dvema še ni bilo prostora za stranko posredovalcev. Necker je bil odkrit pristaš angleške ustave, in vsi, ki so bili iz prepričanja ali častihlepja istega mnenja, so se mu pridružili. Med njimi je bil Mounier, mož trdnega in neupogljivega značaja, ki je ta sistem smatral kot vzor reprezentativne ustave; Lally-Tollendal, ravno tako trdno prepričan in obdarjen s še večjo prepričevalno govornostjo; Clermont-Tonnere, prijatelj in tovariš Mouniers-ov in Lally-jev; končno manjšina plemstva ter del škofov, ki so upali postati člani višje zbornice, če bi prodrle Neckerjeve ideje.

Načelniki te stranke, ki so jo imenovali pozneje monarhistično, bi bili najraje izvedli revolucijo potom dogovora ter uvedli v Franciji angleško reprezentativno ustavo. Pri vsaki priložnosti so prosili močnejše, da se naj pobotajo s slabšimi. Pred 14. VI. so prosili dvor in privilegirane razrede, da naj zadovole priproste; pozneje so zahtevali od prostakov, da naj se zlepa poravnajo z dvorom in privilegiranci. Bili so naziranj, da mora vsakdo obdržati svoj delokrog v državi: stranke, ki se ne bi imele prilike udeleževati, bi bile nezadovoljne, zato jim mora biti obstoj pravno zajamčen, da se preprečijo z njimi brezkončni boji. Tega pa niso uvidevali, da so bile njihove ideje v času izključujoče strasti kaj malo umestne. Boj se je pričel, boj, ki naj bi prinesel novemu sistemu zmago, ne pa izravnave. Saj je bila zmaga, ki je postavila na mesto treh stanov eno samo skupščino, in bilo bi kaj težko razbiti enotnost ter preiti k vladi z dvema zbornicama. Stranka zmernih take vlade ni mogla doseči od dvora, ravno tako je ni mogla pričakovati od naroda: onemu se je zdela preveč ljudska, temu prearistokratska.

Ostanek skupščine je tvorila narodna stranka. V njej še ni bilo mož, ki so kot Robespierre, Pétion, Buzot itd. hoteli pozneje, ko je bila končana prva revolucija, začeti drugo. V tej dobi so šli na tej strani najdalje Dupont, Barnave in Lameth, ki so storili triumvirat, čegar mnenja je Dupont pripravljaval. Barnave zastopal, in Aleksander Lameth njegov nastop določal. Nekaj značilnega je bilo v tem — v čemer se je izražal tudi duh enakosti tiste dobe — da so se tesno združili advokat, ki je pripadal srednjemu stanu, svetnik, ki je bil član parlamenta, polkovnik, ki je spadal k dvoru, se odpovedali stanovskim interesom, ter se pridružili drug drugemu, da so mogli zasledovati skupno blaginjo in ljudsko naklonjenost. Ta stranka je že spočetka zavze-la stališče preko točke, ki jo je dosegla revolucija. 14. julij je bil triumf srednjega stanu: konstituenta je bila njegova, narodna garda njegova obo-rožena moč, županstvo njegovo ljudsko oblastvo. Mirabeau, Lafayette in Bally so se opirali na ta razred in tako je bil eden od njih njegov tribun, drugi njegov general, tretji njegova gospo-ska. Stranka Dupont-a, Barnave-a in

Lameth-a je imela podlago ter je zasledovala interese te revolucijske epohe; vendar, ker je obstojala iz mladih mož, polnih žareče ljubezni do domovine, ki so se posvetili s svojimi izbornimi lastnostmi, lepimi talenti in visokimi idejami državnim poslom ter s stremljenjem po prostosti družili stremljenje po prvih vlogah, je zavzemala že sprva mesto, ki je segalo nekoliko preko revolucije od 14. julija. V skupščini se je opirala ta stranka na člane skrajne levice, izven skupščine na klube, med narodom na oni del prebivalstva, ki je sodeloval 14. julija in ni maral, da bi edino meščanski stan užival ugodnosti zmage. S tem, da se je postavila na čelo teh, ki niso imeli vodnikov, pa so le skušali priti v vlado, ki ji niso bili posebno blizu, vendar še ni prestala pripadati prvi epohi revolucije. Tvorila je le neke vrste demokratsko opozicijo med srednjim razredom samim ter se ni strinjala z njegovimi voditelji le v nekaterih manj važnih točkah, medtem ko je bila z njimi edina v večini vprašanj. Med temi ljudskimi zastopniki je obstojala preje tekma v patriotizmu kot strankarski prepri.

jansko še ni izpolnila niti ene. Samo, če pogledamo stanovanjsko mizerijo jeseniških tovarišev, imamo lepo sliko o veliki skrbi KID za blagor svojega delavstva. Od prevrata do danes je ta kapitalistična družba sezidala kakih 33 luknjic, v katerih bi se še medved ne mogel prav stegniti in v teh luknjah, ki imajo nešteto nedostatkov, naj malha vedno polna. Pa še eno obljubo je prebiva oni, ki skrbi, da je kapitalistična dala KID svojemu delavstvu, ali je do danes ni izpolnila. Še danes nima delavstvo moderne kopeli in če se ne bo posrečilo streti kapitalistično trdovratnost je menda tudi ne bo tako kmalu. In tako se vleče in vleče veriga obljub, a delavstvo čakaj! Kako dolgo še in zakaj? — Pa preidimo to in oglejmo si zahtevo o povišanju mezd. Današnja povprečna mezda znaša okrog 170 do 175 kron, po novih zahtevah bi znašala mezda 206 kron, torej 31 kron poviška dnevno. Če primerjamo cene živilom in vsem življenjskim potrebščinam, moramo priznati, da je zahteva po takem povišku popolnoma upravičena. In ali sploh odgovarja tudi povišan zaslužek današnji neznosni draginji? Ne! Jeseniško delavstvo ne stavlja pretiranih zahtev. Zahteva le to, kar neobhodno potrebuje. Zahteva le ureditev mezd, gradbo kopalnice in stanovanj, ureditev varnostnih naprav; in te zahteve so docela poštene in upravičene. Zato bo pa tudi delavstvo branilo svoje zahteve z vso svojo razpoložljivo silo in v skupni vrsti. Delavstvo ne bo v boju omagalo, temveč se bo vstrajno borilo, da spozna nenasitni kapitalist upravičenost stavljenih zahtev in jih v celoti izvrši. Naša strokovna organizacija je od prvega početka združena v tem boju in bo dosledno podpirala upravičene zahteve proletarijata. Jeseniško delavstvo naj bo v boju iskreno pozdravljeno! Ostanite tovariši sklenjeni v močni skupni fronti in prepričani bodite, da boste zmagali!

V boju za obstanek in kruh — naprej!

Zagorje. O naši stanovanjski mizeriji. Že večkrat smo poročali o naših žalostnih razmerah glede stanovanjskega vprašanja. Intervenirali smo tudi že, a vse zaman. Danes moramo žal sporočiti o žalostnem slučaju, ki je zadel našega tovariša Alojza Drolca. Tovariš Drolc dela že 13 let pri TPD v Zagorju in ima majhno sobo, v kateri je stanoval z ženo in tremi otroci. V tej sobici, ki pravzaprav ne zadostuje niti za eno samo osebo, je prebivanje toliko osebaj skrajno nezdravo, kar je konstatiral tudi zdravniški ogled ter tudi zaprosil ravnateljstvo, naj se omenjenemu delavcu zamenja stanovanje. Vse križeve poti, ki jih je revež povzpel, da bi ohranil zdravje in družini, so bile zaman, in tako je dočkal tovariš Drolc katastrofo. Zadnji teden je pokopal ženo in kmalu za njo enega otroka. Sam je pa ponesrečenec, ki je tako pohabljen, da celo težko opravlja čuvajsko službo. Tako plačuje TPD svoje zveste delavce in jim spravlja družino v prerani grob. Menda je vsaki komentar brezpotreben. Našemu tovarišu izrekamo radi bridke izgnbe iskreno sožalje, za nečloveško družbo imejmo le prezir.

Kamnik. Tukajšnje delavstvo je nestanovitno, kakor letošnje vreme. Ta dan solnce, drugi dan dež. Enkrat belo, drugič črno. V našem malem kraju smo imeli že vse obstoječe organizacije in slednjic je delavstvo dobilo novega Mesijo. Zlezlo je pod duhovniško haljo, ki bo baje osrečila vse delavstvo. Črna internacionala v Kamniku naj živi! Naši člani stojijo trdno okrog NSSZ in so neomajni branilci delavskih interesov. Kamniško delavstvo naj se čimprej reši iz pod črne halje in dvigne visoko rdečico, z narodnim trakom obrobjeni prapor, ker le ta ga privede do zmage.

Blejska Dobrava. V nedeljo, dne 8. t. m., ob 2. uri popoldne se vrši v hotelu **Ž. Zajca** strokovni shod NSSZ, na katerega pride poročevalec iz Ljubljane. **Tovariši! Somišljeniki! Pridite vsi na shod, da spregovorimo v resnih časih resno in krepko besedo.**

Kočevje. Občni zbor NSSZ se vrši v nedeljo 8. t. m., ob 3. uri popoldne v gostili pri Beljanu. Ker hočemo svojo podružnico poživiti in dvigniti, pozivamo vse člane in njih prijatelje, da se tega zbora sigurno in točno udeležijo.

Za izobrazbo delavstva. Kočevska podružnica NSSZ bo otvorila tečaj za nepismene delavce, katerih število je neverjetno veliko. Tečaj se bo vršil v večernih in nedeljskih urah. Posnemajte kočevske tovariše tudi drugod!

Mladinski vestnik.

»Bratstvo« v Celju je imelo dne 26. junija t. i. Izredni občni zbor na katerem je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik br. Bervar, podpredsednik br. Germ, odborniki: br. Rožanc, br. Ferant, br. Grčar in br. Bobek, namestniki: br. Bučar, Modic, Dobovišek in Kresnik, preglednika br. Jošt in Jazbinšek. Osrednje vodstvo je zastopal tajnik br. Šimnovec. Občni zbor se je tudi izrekel, naj se daruje za tiskovni sklad »Kladivarja« 100 Din, kar je bilo sprejeto. Upamo, da smo dobili s tem odborom dobre in vstrajne bojevnike za mladinsko gibanje v Celju.

Redne seje odbora »Bratstva« Celje se vrše do nadaljnjega redno vsako soboto ob 8. uri v društveni dvorani gostilne »Wilson«. Bratje in sestre, udeležite se točno sei, da razmotrivamo, kako bomo uspešno poživili delo. Vstrajajte — in uspeh nam je zagotovljen!

Izlet »Bratstva« v Zagorju. Prejšnjo nedeljo je priredilo zagorsko »Bratstvo« izlet v Medijo-Izlake. Tega izleta se je udeležilo lepo število članov »Bratstva« iz Ljubljane in Litije ter »Mladosti« iz Trnovca. Po dohodu vlaka so izletniki odšli v Medijo-Izlake in si med potjo ogledovali rudniške naprave. Na cilju se je vršila prosta zabava združena s plesom pri zvokih domače harmonike. Popoldne je potekel kar najlepše, le prehitro je prišel čas odhoda. Predsednik br. Kozinc je pozdravil zagorsko »Bratstvo«, na kar so se izletniki odpejali s trdnim sklepom, da v kratkem zopet posetijo Medijo-Izlake.

»Mladost« v Trnovem priredi 15. t. m. svojo prvo veliko vrtno veselico v Mali Čolnarski ulici 17 v lepem senčnatem vrtu pri Kržetu. Poleg godbe in plesa bo tudi veliko druge zabave in smeja. Vabimo vse naše prijatelje in somišljenike, da se v polnem številu udeležijo te prireditve, ki bo ena najlepših. Društvo bo imelo vse v lastni režiji. Natančen program objavimo v prihodnji številki in v vseh ljubljanskih dnevnikih. — Kakor se že sedaj čuje, namerava naše agilno društvo prirediti pri tej priliki svojo prvo beneško noč na Malem grabnu v Trnovem. Iz Ljubljane priplava tudi povodni mož, ki pride na prireditev po lepo Urško. Poleg godbe in petja bo vedrila posetnike tekma v vrečah, ribolov na suhem, razbijanje lonca ter nešteto drugih lepih in privlačnih točk. Kdor se hoče res lepo zabavati, naj pride 15. julija v Trnovo. Kdor še ni bil v Benetkah in še tudi ni videl povodnjega moža, ne lepe Urške, pride prav sigurno v Trnovo. Podrobnejši spored sledi.

»Mladinska Zveza« in »Enakost«. Pred letom dni se je v tajništvu JDS ustanovila »Mladinska Zveza«, ki je imela velik program, a žal malo članov. Ta Zveza je umrla, pa ji še pogreba niso privoščili. Da ne bi javnost izvedela o nagli smrti, je oče ranjke Zveze ustanovil brž novo Zvezo in ji nadel lepo ime »Enakost«. Ker so v »Enakosti« možje, ki so izstopili iz političnega življenja še predno so postali volilci in ker ima nova »Zveza« lokal v tajništvu JDS, smo lahko trdno prepričani, da bodo kmalu imeli drugi smrtni slučaj. — Dandanes so kalini že kaj redki ptiči, to bi gospodje okoli JDS pač lahko vedeli.

Tedenske novice.

Dne 5. avgusta bo otvorjen eden najlepših Sokolskih domov na deželi »Sokolski dom« v Dol. Logatcu. Kdor pozna važnost Sokola ob državni meji, bo ta dan gotovo v Dol. Logatcu.

Beograjske novice. — Zloglasne dvanajstine je parlament zadnje dni odobril, ker finančni minister do sedaj ni mogel ugotoviti rednih letnih državnih dohodkov in izdatkov. Z dvanajstinami se bo »křretarili« tedaj naprej in naša valuta bo rasla — navzdol seveda, draginja pa tudi — ampak navzgor. — Da gospod minister rednega proračuna ni mogel sestaviti, mu prav radi verjamemo. Ako bo šlo tako naprej, ga ne bo sestavil nikdar, ali pa bo proračun zopet kramarski, da mu bodo morali dodajati naknadne milijonske kredite. Ali je to čudno? Ne! Upravni aparat uničuje, namesto da bi ga izboljševali, ker uradništvu ne dajo kruha. Dobro uradništvu odhaja iz državne službe, če le more; s tem se vrši redukcija sama od sebe. Uradništvu, ki pa ne more nikamor, pohaja lačno in strgano v urade ter tam zre v negotovo bodočnost, v kateri vidi le svoj pogin. — Z zakonom o dvanajstinah so združeni tudi razni drugi zakoni. Tako zakon o povišanju zemljiškega davka in pa zakon o občinskih tlakih, ki jo Srbi imenujejo »kuluke«.

S tema zakonom pa je uradništvu nič manj kakor trikrat udarjeno. Kmet bo vsled šestkratnega povišanja zemljiškega davka znatno podražil vse svoje pridelke. Vsled tega se bodo podražili tudi vsi obrtniški izdelki, ki jih potrebuje uradnik in vse bo največ udarilo uradnika in delavca. To bi bil prvi udarec. Potem pride na vrsto nova tlaka ali kuluk. Tu bo moral uradnik in delavec zopet sorazmerno največ prispevati. Ali bo vzel v roke kramp in lopato ter šel na delo, ali pa se bo moral odkupiti in plačati namesto predpisane tlake toliko v denarju, kakor kak milijonar. Ta zakon je namreč zopet, vsaj kolikor je doslej znano, docela krivičen in pomanjkljiv — kakor vsi naši novi zakoni. To bi bil drugi udarec. — Tretji udarec pa dobi uradništvu z dvanajstinami s tem, ker ni za povišanje uradniških prejemkov v tem zakonu »predvidene nobene postavke«. Dvanajstine so dovoljene za julij, avgust in september. Uradništvu je tedaj za tri mesece »preskrbljeno«. Ker pa vemo, da vlada v Beogradu grozna vročina in suša, ki se bo prihodnje mesce gotovo še povečala, g. finančni minister prav gotovo do septembra ne bo mogel sestaviti rednega proračuna. Tako bodo dvanajstine v septembru zopet podaljšane za 3 mesece — do konca leta itd. Medtem pa bo draginja, ki narašča vsled povišanja davkov — vse za »uradništvu« — dosegla vrtoglavo višino. — No, in kaj sedaj? — Besedo ima uradništvu!

Ministrski predsednik Pašić, ki ga je na Vidov dan nekoliko obstrelil neki Rajčić, ko se je ravno peljal iz narodne skupščine, je zopet okrevljal ter se poda tekom tega tedna na dopust na francosko Rivijero. — Odkritje velikega komplota proti Pašiću napovedujejo iz Beograda. Komplot je bil osnovan v naši državi in bo baje senzacionalen.

Kako se naši demokratje igrajo v Beogradu z opozicijo? »Slovenec« poroča, da demokratje podpirajo radikalno vlado na ta način, da izostajajo iz sej, na katerih pridejo na glasovanje zakoni, ki jih hočejo radikali spraviti pod streho, demokrati pa bi morali glasovati proti. — Atentat na Pašića je političnega značaja ter je v zvezi z demokrati. Vsaj tako se da sklepati iz zadnjih izpovedi atentatorja Rajčića. On pravi, da je izvršil atentat v znak protesta proti današnji nestalni politiki vlade, ki jo vodi Pašić. Sedanja vlada bi bilo treba zamenjati in sestaviti koalicijsko vlado. — Seveda z demokrati! (Op. ur.)

Zagrebske novice. Dne 1. julija se je sestel glavni odbor HRSS k posvetovanju. Zastopanih je bilo 59 poslancev in 105 drugih članov glavnega odbora. Sklenili so popolnoma prelomiti dosedanje odnose z radikalno vlado. O sporazumu se HRSS noče in ne more z vlado več razgovarjati. Objavi se celo lahko zagrebski protokol, ki so ga podpisali tudi radikali. — Radić napoveduje še večjo zmago pri prihodnjih volitvah in pa skorajšnji hrvatski državni sabor. — Pri volitvi je bil zopet za predsednika izvoljen Radić. — Razkosa nje Hrvatske. »Jutranji list« pravi, da so se radikali baje odločili, dejansko izvesti razkosa nje Hrvatske na štiri županije. Kraljevi namestnik bi vsled tega odpadel. Za velike župane v teh županijah bi se imenovali Hrvati, katerim bi se pa prideliili Srbi kot podžupani. — Brez vsakega komentarja! — Orjunski napad na hrvatske Sokole. Dne 2. julija so Orjunci z revolverji napadli na Ilci Sokole in več mirnih pasantov. Ranjenih je bilo več oseb, med njimi ena težko. — Ali ne bo še tega pretepavanja konec. Človek bo kmalu dobil vtis, da vlada orjunsko nadlego podpira, ker se ji ne upa pokazati zob.

Razvitje praporov »Orjune«. V Ljubljani se je vršilo 1. julija razvitje praporov »oblastne« organizacije »Orjuna«, ki je pa izgledalo prav klaverno. Ni vredno, da bi opisovali to »slavnost«. Kot kronisti bledimo le to, da je v povorki fungiral kot zastavonoša znanec iz dolarske afere na ljubljansk glavni pošti. Takoj za njim pa je korakalo par poštnih uradnikov in drugih orjuncev ter častilcev in častilk te »idealne« organizacije, ki zbira pod svojim praparom samo kristale vseh kristalov, to je ljudi poštnega, nesebičnega, nekoruptnega in s hiperjugoslovanstvom prožetega značaja. — Blagor nam!

Znamenje časa! Žena poštnega sluga Marija Gaberc v Ljubljani je hotela te dni s kuhinjskim nožem zaklati svojega enoletnega otroka, kar so pa domači pravočasno preprečili. Ljudje so jo že dalj časa opazovali, ker se jim je zdelo njeno obnašanje nenormalno. Na policiji je izjavila, da ne

more več gledati, kako lakote hira njen otrok. V družini je pomanjkanje in je temu hotela storiti konec. Policijski zdravnik je ugotovil melanholijo ter so vsled tega ubogo revo odpeljali na opazovalnico deželne bolnice. — Zopet nov grozen dokaz revščine državnih uslužbencev! Ali se bodo gospodje v Beogradu epkrat zganili in dali ljudem to, kar je mogoče dati — kruha! Glejte, da ne bo prepozno! Smo državotvorni, ter želimo vsaki pošteni vladi uspehov; vemo, da je delo težavno — toda tukaj ne sme biti pomislekov. Pomoči je treba takoj in jo v imenu teh trpinov tudi zahtevamo! Stojimo odločno na strani trpeče ljudske mase, če pride tudi do najhujšega!

Kako je umrl Stambolijski? Beograjska »Politika« priobčuje kot avtentično pripovedovanje Drage Stevanovičeve, duhovnikove žene iz Slavovice. Njen mož je bil zvest pristaš in osebni prijatelj Stambolijskijev. Pri prevratu v Sofiji, je odšel duhovnik 8. junija od doma ter se vrnil drugi dan s Stambolijskim. Bila sta obožena. Kmalu sta zopet odšla, ne da bi bil mož povedal svoji ženi, kaj se godi. Naslednjega dne opoldne pripeljejo v Slavovico zvezanega njenega moža, Stambolijskega in več kmetov. Zaprli so jih v hlev ter jih pretepači. Vojaki žene niso pustili k zaprtemožu, Drugi dan zjutraj se je razvedelo, da so ponoči zaklali Stambolijskega, duhovnika in župana, potem jih pa še razmesarili z gnojnimi vilami. Njihova trupla je nekam odpeljal tovarni avtomobil. Vdova Stevanovič je videla za hlevom mlake krvi in kose obleke svojega moža ter Stambolijskega.

Častniki dobe regulacijo plač z novim vojnim zakonom, ki je že sprejet. Radovedni smo, če se bo tudi tukaj uveljavil sistem povišanja prejemkov na podlagi redukcije in zvišanja davkov. — V tem damo »Slovencu« prav, ker trdi, da bi se dalo dobiti denarja za uradništvu z znižanjem stanja vojaštva.

Industrijsko-obrtna vzorčna izložba v Mariboru, ki se vrši v času od 15. do 26. avgusta, bo po svojem obsegu presegala vse dosedanje prireditve te vrste. Že doslej se je prijavilo nepričakovano mnogo razstavljalcev in je pričakovati, da bo ta razstava resnično podala pravo sliko obrti in industrije, zlasti v severnem delu naše države. Vse interesente, ki se doslej še niso prijavili, opozarjamo, da preteče prijavni rok nepreklicno dne 1. julija. Po tem roku došle prijavnice bo mogoče upoštevati samo, če bo na razpolago še dovolj prostora. Če kdo ni prejel prijavnice, naj nemudoma sporoči svoj naslov razstavnemu odboru v Mariboru, Aleksandrova cesta 22. — Ugodnosti za razstavljalce in obiskovalce »Industrijsko-obrtna vzorčna izložba v Mariboru«: Na vseh železniških progah v naši državi je dovoljeno za prevoz blaga, ki je namenjeno za to razstavo 50% popusta. Obiskovalci razstave plačajo na vseh progah samo polovično vožnjo, če se izkažejo za legitimacijo, ki se dobi za ceno Din 20.— pri vseh domačih zavodih (de-narnih). Ta legitimacija je obenem permanentna vstopnica za razstavo in ni treba za vstop k razstavi nobene druge vstopnice. Zato je priporočljivo, da si vsakdo nabavi legitimacijo pravočasno. — Tehnična dela na razstavišču se prično takoj po sklepu šole, ker bo letos glavni del razstave v šolskem poslopju v Razlagovi ulici. Do tega časa poteče tudi prijavni rok, tako, da bo mogoče vsa dela pravočasno, v najlepšem redu dovršiti, ter se na ta način izognete vsem nerednostim, ki bi bile sicer neizogibne, zato pa ponovno polagamo vsem razstavljalcem in interesentom na srce, da se točno drže napovedanih rokov, tako glede prijav kakor tudi glede dovoza razstavnega blaga. Vsako zavlačevanje otežuje delo tehničnega odseka. Zato pa prosimo povsod točnosti! — Preselitev pisarne: Radi hitrejšega in boljšega poslovanja se preseli pisarna razstavnega odbora s 1. julijem na razstavišče; vhod v pisarno bo iz Cankarjeve ulice v poslopju deklishe meščanske šole. — Prijavni rok traja še samo 8 dni ter preteče nepreklicno dne 1. julija. Vsi, ki se iz tega ali onega vzroka še niso prijavili, naj to nemudoma store. Marsikomu je bilo lansko leto žal, da je zamudil prijavni rok in se ni udeležil razstave, ki je imela velikanski uspeh, kar dokazuje dejstvo, da so sprejeli razstavljalci za pol milijarde kron novih naročil in nekateri so z njimi še sedaj zaposleni. Zato pa pozivamo zlasti vse one, ki se lani niso prijavili, da vsaj letos ne zamude ugodne prilike. — Vajeniški oddelek, ki je zbudil na lanski »Pokrajinski obrtni razstavi« splošno pozornost in odobravanje, bo imel tudi na letošnji »Industrijsko-obrtno-vzorčni izložbi«

svoj posebni prostor. Pozivamo mojstre, da dajo svojim vajencem priliko, da se udeležijo razstave. Pripomnimo, da je oddelek za vajence popolnoma brezplačno na razpolago.

Gasilci, ne pozabite, da se vrši v nedeljo, dne 15. julija 1923 ob pol 11. uri zvezni občni zbor v Ljubljani — Mestni dom — in pa velika ter težka vaja poklicnega in prostovoljnega gasilstva na trgu sv. Jakoba. Naj nihče ne zamudi tega zborovanja in vaje, pri kateri bo delovala tudi nova avtomobilna brizgalna. Železniška voznja bo polovična proti društveni izkaznici. — Jugoslovanska gasilska zveza »Ljubljana«.

Za regulacijo Drave pri Ptuj je bil v min. svetu odobren kredit poldrugi milijon dinarjev. Z delom se prične v najkrajšem času.

Vulkanični pojavi. — Vulkani v Italiji še vedno bruhajo. Tako hudega bruhanja ljudje ne pomnijo. To je tudi sigurno vzrok te vremenske nestanovitnosti, viharjev in raznih vremenskih katastrof.

SLABOST? SLABO SPANJE? Nervoznost? Neveselje do dela? Ali se večkrat pojavljajo različne boli? Dober prijatelj v takih slabih dneh je pravi Fellerjev Elzafluid! Dobro služi za umivanje in obloge, ravno tako kot kosmetikum za usta, glavo, kožo! Močnejši, izdatnejši in bolj učinkovit kakor francosko žganje! S pakovanjem in poštnino 3 dvojnate ali 1 špeciálna steklenica 24 dinarjev; 36 dvojnatih ali 12 špeciálnih steklenic 208 dinarjev s 5 odstotnim doplačilom razpošilja: lekarnar EUGEN V. FELLER, STUBICA DONJA, Elzatrž št. 357, Hrvatsko.

— Čevlje kupujte od domačih tovarn tvrdke Peter Kozina et Ko., z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Breg 20 in Aleksandrova cesta 1.

THE REX Co., Ljubljana
 Gradlišče 10. • Telefon št. 268 Int.
Kopirne vloge
 (papirne, gumijaste).

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
	dinarjev	
100 švic. frankov stano	1615.—	1600.—
100 franc. frankov	552.—	551.—
100 laških lir	399.—	399.—
100 čeških kron	277.—	269.—
100 nemških mark	0,09	0,08
100 poljskih mark	0,09	0,0898
100 avstrijskih kron	0,13	0,127
100 ogrskih kron	0,90	1,02
100 bolg. levov	85.—	96,06.—
100 dolarjev	9200.—	8950.—
100 angl. funtov	42500.—	41700.—

Curiška borza.

	3. julija	26. junija
	švicarskih frankov	
100 dinarjev je stalo	6,25	6,35
100 franc. frankov	34,00	34,45
100 laških lir	24,80	24,67
100 čeških kron	17,17	16,76
100 nemških mark	0,0034	0,0044
100 poljskih	0,0045	0,0057
100 avstrijskih kron	0,008075	0,0079
100 ogrskih	0,0065	0,0065
100 bolg. levov	5,50	6,1
100 dolarjev	572,50	560,25
100 angl. funtov	2612.—	2584.—

Listnica uprave.

Položnice smo priložili zadnji številki vsem onim naročnikom, ki naročnine za tekoči mesec ozir. četrtletje še niso poravnali, in pa onim, ki imajo plačati zaostanke. — Prosimo vse, da na položnici označeni znesek vplačajo nemudoma s to položnico, ne po kakem posredovalcu, ker bi sicer prihodnje številke ne prejeli več.

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)
(Nadaljevanje.)

Edvard je sedaj takorekoč desna roka moža s krinko, ki pošilja svojega zaupnika z različni naročili na vse strani; vsled tega je Edvard mnogokrat po cele tedne z doma. Umevno, da se Bessy radi tega čuti zelo osamljeno. Vrhtega ji je Eliza še od tedaj, ko je imela poleg sebe Molly, skrajno zoprna. Lahko si je tedaj predstavljati njeno srečo, kadar se vrne Edvard za par dni...

Nekega neprijaznega dne sedi Bessy v svoji sobici in sanjavo ogleduje ročno delo, ki ga je ravnokar končala. Edvard je namreč že teden dni z doma in, ker Bessy nikdar natančno ne ve, kje se pravzaprav nahaja, je seveda v skrbeh za svojega ljubimca.

V tem sanjarjenju začuje iz hodnika znane korake. Hitro skoči na noge, toda vrata so se že odprla, in z veseljem vzklikom objame Edvard lepo deklico. Neizrečno srečna mu reče:

»Vendar si prišel, Edvard! Oh, kako sem hrepenela po tebi!«

»Ali je pa to tudi res?« jo vpraša šaljivo. »Ali me v resnici ljubiš, moja sladka golobica?«

Bessy upre vanj svoj očitajoče karajoči pogled.

Kako moreš kaj takega sploh vprašati, dragec? — Saj si moram šteti v srečo, da si ti, vsestransko izobraženi mož, vzljubil mene ubogo deklico. Jaz vendar nimam družega kot svojo iskreno ljubezen, ki je vsa tvoja, moj dragec, moj edini ljubimec!

»Vendar si bogata, Bessy,« reče smehljaje.

»Spomni se svojih briljantov, ki predstavljajo veliko premoženje.«

Sanjavo gleda pred se. Potem šepetaje spregovori:

»Dario tajinstvenega moža, meniš, Oh, Edvard, saj veš, kaj me je privedlo semkaj. Vsled njegove nadčloveške moči sem si domišljala, da ga ljubim. Toda to je bila blodnja mojega srca. Jaz ljubim tebe — edino tebe!«

»Mož s krinko ima že tudi srčne vezi. Morda se nekaj še osebno seznaniva z njegovo izvoljenko.«

»Sedaj mi pa povej, Edvard, kje si se mudil toliko časa,« ga čez nekaj časa vpraša Bessy, ko je že dobil nebroj najslajših poljubov.

»To, draga moja, pa je največja, takorekoč državna tajnost. Morda veš, da gotovih zadev niti tebi ne smem povedati. Bilo pa ni nič slabega, nasprotno, delo, ki smo ga izvršili, je prav velikodušnega značaja.«

»Ah, gotovo ima zvezo z zagonetnim vrvenjem, ki ga je bilo čuti ponoči pred tvojim odhodom v hišo.«

»Pravo si zadela, moja draga. Če bi sedaj z menoj vstopila v sobo, ki hrani zaklade, bi takoj opazila, da od velikanskih svot ni več mnogo v sobi.«

Bessy strmi.

»Kaj praviš? Zakladov ni več?«

»Denar je šel skoro ves, Bessy. Na ukaz moža s krinko sem ga odpeljal odtod na Terorju.«

Bessy se tesno privije k svojemu Edvardu.

»Nekaj ti moram še izdati, moj srček. Denar je določen za zatiranje, ki se morejo z njegovo pomočjo oprostiti trinoških okov. Da, moja ljubica, tako razdeljuje Jak svoje zaklade!«

»Mož, ki nima vrstnika!« zašepče Bessy.

»Da, pač nikogar ni, ki bi se mogel z njim primerjati. Že vsa njegova narava je zagonetna. Neizprosni nasprotnik zakonitih vlačug in lahkoživk, ki ropajo nič zlega sluteče može na prav nesramen način, je obenem zaščitnik in varuh ubogih deklic, katerim preti nevarnost, da jih kak pohotnež zaprede v svoje zanjke.

Kako veliko število takih deklic je že obvaroval pred padcem in osramočenjem. Tak je napram vsem, katere tarejo nadloge in revščina.«

Bessy dozdevno o nečem razmišlja, potem pa izpregovori:

»Edvard, ako je mož s krinko vse svoje zaklade razdelil, potem ne more v tem pogledu ničesar dobrega več storiti!«

Mladi mož se smehlja.
 »Neizkušena deklica, tvoj pomislek je prav otročji, toda tega ti ni zameriti, ker pri tem pozabljaš, s kakimi sredstvi razpolaga tajinstveni mož. Čuj, da ti prečitam članek iz časopisa!«

Po teh besedah potegne Edvard iz žepa zadnjo številko londonskega dnevnika in jo razprostre pred Bessy.

»Čuj poročilo, ki nam bo še izvrstno služilo!«

Oba pričneta čitati članek z nadpisom: **Potop parnika Britanija.**

»Zadnji viharji so povzročili na jugovzhodni obali Anglije mnogo nesreč. Brez ozira na to, da je bilo razbitih nebroj čolnov, ki so služili ribičem pri lovu, je zadel iz Amerike se vračajoči parnik vsled stranskega orkana ob pečino in se potopil.

Posadka in potniki imajo svojo rešitev zahvaliti junaškemu in požrtvovalnemu delovanju osebja rešilne postaje, kateremu se je kljub divjajočemu neurju z nadčloveškim naporom posrečilo spraviti na kopno vse ljudi, Dragoceni tovar na parniku, ki je med drugim vseboval 800.000 funtov šterlingov v kovnem zlatu, je za vedno izgubljen, ker se nahaja parnik v veliki globočini.«

»Ah!« izpregovori Bessy s pravim razumevanjem, »in te zaklade...«

»Bo iz morskih globin dvignil Teror — naša podmornica,« dostavi Edvard, »saj so jih prepuščili njihovi usodi. Z njimi je mogoče osrečiti zopet tisoče in tisoče bednih!«

»Kedaj se ima vse to izvršiti, Edvard?«
 »Že v prihodnjih dneh, moja draga. To delo izvršim skupno z Jakom v naši podmornici.«

»Oh, vzemi me seboj!« prosi Bessy. »Prosi vendar tajinstvenega moža, da mi dovoli, udeležiti se voznje. Prav tiho hočem čepeti v kotičku in niti z besedico vaju ne bom motila. Tako rada bi bila vedno pri tebi, Edvard!«

Mladi mož nežno upre svoj pogled v lepo deklico, ki zna tako sladko prositi.

»Dobro,« reče po kratkem pomisleku. »Tvojo željo sporočim Jaku. Ampak jeziti se ne smeš name, če ti jo odbije.«

Gradbeno podjetje
Ing. ĐUKIĆ in DRUG.
 Ljubljana, Bohoričeva 20.

Za vsa pleskarska dela, lakiranje vozniških koles v ognju in lakiranje avtomobilov se priporoča
Tone Malgaj
 Ljubljana 74
 Kolodvorska ulica št. 6.

JADRANSKA BANKA, a. d. Beograd

Delniška glavnica: Din 60,000.000.—
 Rezerva: Din 32,515.000.—

Podružnice:

Bled, Jesenice, Metković, Cavtat, Korčula, Prevalje, Celje, Kotor, Sarajevo, Dubrovnik, Kranj, Split, Hercegnovi, Ljubljana, Šibenik, Jelsa, Maribor, Zagreb.

Amerikanski odio.
 Naslov za brzovanje: JADRANSKA.

Afilirani zavodi:
 JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
 Frank Sakser STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.

Veza za Južnu Ameriku:
 BANCO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

»Ne, ne, moj Edvard. Kako neki naj bi se hudovala nate, saj si tako dober in tvoja možka resnost me naravnost sili, da te tembolj spoštujem.«

»Samo spoštovanje te veže name,« jo nagajivo vpraša mladi mož.

»Ne, ne, tudi najodkritosrčnejša in najgloblja ljubezen,« dostavi hitro in mu ponudi svoje rožnato rdeče ustnice v poljub.

Zaljubljena dvojica ni govorila glasno. Vendar pa je mnogo njihovih besedi ujela prisluškovalka, ki je stala zunaj na hodniku, naslonjena na vrata, in ki je prisluškovala z neverjetno pozornostjo.

Sedaj se prav natih splazi v svojo sobico, kjer sedi mož s črno brado in čaka na njen povratek.

»No, Eliza!« ji zakliče, »kaj vse si slišala?«

»Več kot sem mislila.«

»Tako, potem povej, sem zelo radoveden!«

»Moja domneva, ki sem ti jo pred nekaj dnevi povedala in kateri pa si se smejal, se je tedaj izkazala kot pravilna. Jak je že zopet razdal vse svoje zaklade.«

»Prokleta!«

»Tiho, ne tako glasno. Človek ni nikdar dovolj oprezen. Saj ni izključeno, da je kdo zunaj na hodniku. Vrata so zelo tanka. Izdajstvo naju more ugonobiti!«

»Denar je torej proč,« povzame Jim še enkrat tiho.

»Da, vendar bo takozvana zakladnica v kratkem zopet napolnjena. Neka ladja se je potopila. Njene zaklade, ki so se potopili z njo, bodo dvignili potapljavci iz pomornice.«

»Tako, tako.«

»Ali si že bil kdaj v zakladnici?« sprašuje Eliza.

»Ne, draga, doslej še nikoli. Mnogo Jakovih skrivnosti mi je sicer znanih, toda popolnoma mi ni nikdar zaupal.«

Odgovorni urednik Anton Brandner.
 Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.
 Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

Izdelujem
 po poljubnih modelih, po doposlani meri in po serijah normalnih mer vsakovrstne
krojne vzorce (muštre)
 za dame in gospode. Knafelj Alojzij, strok. učitelj za krojaštvo Ljubljana, Križevniška ulica št. 2/1.

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica
 v Celju r. z. z. o. z.

Pisarna: CELJE, Aleksandrova ul. 4.
 Najvišje obrestovanje vlog na hranilne knjižice in v tekočem računu brez vsakršnega odbitka. Hranilne vloge vezane na daljše odpovedne roke in večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru. Poštnohranilniške položnice so na razpolaganje. Posojila pod ugodnimi pogoji. Eskomptiranje povzetij in trgovskih računov. Uradne ure vsak delavnik od 8. do 12. in od 2. do 6. ure popoldne.

O. BERNATOVIC Ljubljana, Mestni trg 5. **Konfekcijska trgovina**